

Патријарх српски г. Иринеј: Сачували смо веру, језик, културу и државу (интервју за „Политику“)

Било је у прошлости важних догађаја, али овај који прослављамо, поред Косовског боја, за наш идентитет, за историјско трајање и пут српског народа сигурно је најзначајнији

Уочи одласка у Црну Гору, патријарх српски Иринеј дао је ексклузивни интервју за „Политику“ поводом великог јубилеја Српске Православне Цркве – осам векова аутокефалности. Поглавар Српске Цркве за наш лист говори о значају тог великог догађаја, који ће следеће недеље бити обележен свечаностима на нивоу целе Српске Православне Цркве, али и актуелним питањима с којима се Српска Црква суочава данас и њеној мисији у нашем времену.

-Добијање самосталности за нашу Цркву заиста представља најзначајније размеђе наше историје. Било је у прошлости важних догађаја, али овај који прослављамо, поред Косовског боја, за наш идентитет, за историјско трајање и пут српског народа сигурно је најзначајнији. Та два догађаја конституисала су два завета, светосавски завет и светолазаревски завет, којима је наш народ живео вековима, данас живи и живеће - каже у интервјуу за „Политику” Патријарх српски Иринеј.

Стојећи на размеђи великог јубилеја, осам векова аутокефалности Српске Православне Цркве, шта нас учи прошлост и које лекције треба да применимо на будућност?

У осам векова, које сада сагледавамо, било је и успона и падова, победа и пораза, туге велике и радости велике и, ево, Бог је дао и нама да у славу нашег небеског заступника Светог Саве кажемо да смо сачували његову и нашу веру хришћанску, православну, језик, национални дух, културу и државу и да се с том вером и данас и сада суочавамо са свим тешкоћама и искушењима која у животу неминовно следе.

Стога, сви ми православни Срби, од Солуна до Будима где год српских душа има, како песник пева, али и даље по Републици Српској и Босни и Херцеговини, поносној Црној Гори, нашој милој Боки, Далмацији, где смо недавно прославили четири века најстарије наше богословије, и даље по целом Балкану и свим континентима где је наш народ подигао своје храмове, у које је Свети Сава призвао и друге народе, чак друге расе - црнци у Африци, јужноамеричке Индијанце и остале Богу знане, треба да будемо поносни и да се радујемо овој великој, грандиозној годишњици. Ових осам векова српски народ и његова Црква прилажу светској хришћанској, духовној и културној баштини за поколења која долазе. Велика је то и величанствена годишњица, које ми по својој грешној мери и не можемо у потпуности сагледати. Слава Богу на свему!

Стога, читаоцима „Политике” и целом српском роду честитам овај радосни јубилеј и позивам и овом приликом све наше вернике и људе добре воље да од 6. до 9. октобра са својом Црквом Светосавском у манастиру Жичи, у Пећкој Патријаршији и у Београду, у великој радости прославе осамстогодишњи јубилеј аутокефалије Српске Православне Цркве.

Како гледате на различиту перцепцију Цркве у нашем савременом друштву? Има оних који оспоравају верност Српске Цркве својим осамсто година старим

коренима, затим оних који је сматрају „застарелом” и мисле да је све што има везе с Црквом ствар за „своја четири зида”, док се глас оних 90 одсто, који се изјашњавају као верници Српске Православне Цркве, готово и не чује.

Овом приликом ви и ја представљамо заједнички глас оних 90, тачније 85 одсто становништва Србије који су се на последњем али и приликом ранијих пописа изјаснили као православни хришћани. Био бих срећан када би нашим разговором, ставовима које о народној прошлости, садашњости и будућности изнесемо на страницама „Политике”, била задовољна не само већина, него и оних преосталих неколико процената. Јер ја их не доживљавам као проценте, него као браћу и сестре. Ту су наша браћа муслимани, протестанти и католици у Војводини, затим браћа Јевреји. Њима свакако не припадају чести гласови радикалне нетолеранције, чак и мржње према Светосавској Цркви. Они не сматрају да све што има везе с Црквом, односно вером у Бога, мора да се дешава у приватна четири зида.

Гласови радикалне нетолеранције према Цркви, чак и мржње, припадају буквално промилима. Ради се о неколико групица људи, Цркви добро познатих, окупљени махом у Београду, око појединих медија и организација финансираних из иностранства, надам се не и од наше Владе. Дobar део њих живи искључиво од новца који добија од недобронамерних странаца, који знају да је Црква кључни носилац идентитета српског народа.

У праву сте када кажете да се глас оних који се изјашњавају као верници недовољно чује. Важно је да они који себе сматрају верницима, поготово угледне личности из света науке, просвете, културе, политике, у јавности јасно сведоче своју веру. Не треба да буду некакви фанатици, али јасним изјашњавањем да су православни хришћани даће пример другима, младима и старијима.

Сетимо се само наших пријатеља и браће, недавно преминулих др Јеротића, композитора Александра Вујића, глумца Небојше Глоговца, архитекте др Пеђе Ристића и многих других. Они су били носиоци правог лаичког апостолата. Својим натпросечним професионалним радом, али и јавним сведочењем, учинили су много за своју Цркву и за свој народ. Верујем да им је Господ подарио место у близини Светога Саве, међу свим нашим благочестивим прецима. Сарадници и млађе владике ми кажу да међу јавним личностима – глумцима, музичарима, спортистима – има много људи који с поносом истичу да припадају Цркви Светосавској. И они су за пример и сваку похвалу.

Какав је положај Српске Православне Цркве међу осталим помесним црквама? Видели смо у „украјинској кризи“ да је било сусрета на највишем нивоу и с Москвом и с Цариградом.

Брига и одговорност коју наша Црква има за јединство Православне Цркве, њену саборност и верност Светом Предању и канонима, обавезала нас је да настојимо да протагонистима недвосмислено укажемо да њихове активности не само да наносе штету Цркви у Украјини, него озбиљно угрожавају јединство Цркве Православне. И то сам чинио, како писмено, више пута, тако и усмено у непосредном разговору с Патријархом цариградским.

При томе, морам и овом приликом да истакнем да се наша Црква није опредељивала по словенској блискости с Руском Црквом, наравно ни по некаквим политичким или сличним интересима, него искључиво црквено, предањски и канонски сагледавајући настали проблем. Да је нека друга помесна Црква, Руска или друга, чинила било шта слично, поступали бисмо исто.

Многа браћа архијереји духовно су стасали у Грчкој, на јелинској теологији и култури. Сам осећам обавезу и инсистирам на најдубљој захвалности Мајци Цркви и најсветијем трону цариградских патријараха, а с нашим најученијим владикама делим љубав према грчком народу, Цркви и култури. Али, ни мени ни њима та љубав не даје за право да, као што то уосталом чине и неки грчки теолози и јерарси, не укажемо на поступке који су неканонски и неприхватљиви. Од тога нећемо одустати.

Објављено је у украјинским медијима да су ме државне власти прогласиле за непожељну особу. За њих сам, кажу, персона нон грата. Не знам да ли су то тачне вести. Нисам добио ништа званично, али то неће умањити моју подршку Митрополиту Онуфрију и благочестивим Украјинцима, нити пак моју жељу и молитве да се раскол у Украјини заиста зацели. Овако како то чине Фанар и кијевске власти, уз подстицај неправославних сила, само ће раскол продубити.

Више него јубилејом, српска јавност бавила се ове године односима међу епископима. Било је отворених таблоидних напада на поједине владике, написа о неслагањима око става о „украјинском питању“, о ангажману епископа на Православном богословском факултету, о томе ко треба да посети Сабор, а ко жели да буде нови патријарх... Има ли разлога за забринутост над стањем у Српској Цркви?

Када би таблоиди били верна слика било ког сегмента српског друштва било би разлога за бригу или би било касно за бригу. Богу хвала да није тако. Проблем који, ипак, треба да брине није у томе што власници или уредници таблоида желе да свој укус и опскурни начин живота преко својих новина наметну српском православном народу, него због тога што поједини људи који имају велику духовну одговорност у томе учествују.

Под таквим утицајима жута штампа креира афере у Цркви, оцењује одлуке Сабора и Синода, арбитра о црквеној просвети, о међуправославним, канонским и еклисиолошким питањима. Ми на таблоиде не можемо да утичемо. Можемо само да апелујемо и слично. Али свако треба да препозна проблеме у сопственој кући и да их решава. Црква треба да размотри да ли треба да поново доноси одлуке попут оних које је донела претходних година.

У осам векова дугој историји знатно се мењао однос Цркве и државе. Какав је он данас?

Наравно да ми немамо илузију да се може вратити време симфоније како је било у Византији или у Немањићкој Србији. Али, исто тако, мислим да ми као људи који обнашамо одговорне послове у Цркви и држави, да бисмо доносили одлуке које су од несумњиве користи за грађане, не само вернике, увек треба да имамо за пример начин размишљања какав су имали Свети Сава и његов брат Свети Краљ Стефан Првовенчани. То угледање на њих није нимало анахроно, зато што су околности у којима су они живели и водили српски народ, Српску Цркву и државу веома сличне данашњим.

На пример, сукоб и надметање истока и запада, подељеност српског народа на више државица и слично. У тим околностима Свети Сава и Свети Краљ Стефан Првовенчани су проблеме решавали, пре свега, уздањем и дубоком вером у Бога, који им је давао снагу и мудрост, дипломатском вештином, прагматичношћу, уважавањем различитих интереса и грађењем мостова и према истоку и према западу, али с трајним духовним опредељењем за исток, односно за православље. Такво њихово опредељење и богонадахнута

вештина у вођењу државних и црквених послова унапредила је Србију верски, културно и економски, тако да доба Светих Немањића, памтимо као златно доба српске историје.

Наравно, Србија је данас секуларна држава. Устав дефинише Републику Србију као световну државу у којој су цркве и верске заједнице одвојене од државе. Нашем добу је примерен принцип кооперативне одвојености и сарадње. Свако ради свој посао, а када и где је потребно међусобно се помажу. Наслеђе претходних деценија, када је атеизам био државна доктрина, а Црква се налазила на маргинама, а у многим стварима прогнана из јавног живота, није још увек превазиђено. На такав положај, да Црква нема право да се огласи по најважнијим питањима, за који се неки залажу и данас, ја не пристајем, Црква не пристаје.

Да није било Цркве Светосавске, не би данас било ни нашег народа. Неки други људи и народи, а не православни Срби, данас би насељавали ове дивне пределе. Стога ће Црква и даље, када сматра за потребно, посебно када се ради о виталним питањима и идентитету народа, његовој самосвести увек и одлучно дати свој глас. Допадало се то некоме или не. С друге стране, истичем да је однос Цркве с државом, државним органима и властима у узлазној путањи.

То сведочи чињеница да је држава прихватила, између осталог, да заједно с Црквом обележи и прослави велики осамстогодишњи јубилеј, да помаже нашу Цркву на угроженим подручјима, нарочито на Косову и Метохији. Исто је и у другој нашој Републици Српској. И тамо имамо добру сарадњу Цркве и државе. То сведоче наши епископи и свештеници, то тврди и наш народ. И то је добро и на корист нашем народу, држави и Цркви.

Мада у атмосфери празника, мораћу да поменем и трагичну ситуацију у Црној Гори, која је, не мање него Косово и Метохија српска, класична српска земља. Та ситуација је трагична до апсурда. Не само што је тамошња власт признала Косово и Метохију за независну државу, с приштинским властима, који су одреда били припадници терористичке војске, одржава тесне односе, него се с Цетиња чак посеже за Метохијом и говори да не припада Србији већ Црној Гори. Дакле, перфидним и систематским притисцима, затиру српски народ у Републици Црној Гори, а неки кругови истовремено истичу територијалне претензије према Србији.

Да ли је Српска Црква у довољној мери присутна у друштвеним питањима и покушајима да се за проблеме данашњице дају конкретна решења или

одговори: попут исељавања младих, ниске стопе наталитета, пораста породичног али и сваког другог насиља, до оних која се постављају као глобални изазови, попут проблема злоупотреба савремених технологија и нарушавања приватности, експериментисања с биотехнологијама, девастације животне средине.

Постоји питање ширег друштвеног ангажмана Српске Цркве, односно успостављања и одржавања равнотеже између молитвене и социјалне делатности. У решавању неких од проблема савременог друштва Црква ради веома активно. У мојој Епархији, у Београду као мегалополису, преко Верско добротворног старатељства, Црква снабдева храном свакодневно хиљаде потребитих.

Има своја здравствена саветовалишта, лекаре који бесплатно указују помоћ, затим психолошка и брачна саветовалишта и слично. Црква лечи многе младе, стотине њих, од болести зависности, наркоманије, алкохолизма... Постоји и мноштво других сличних социјалних служби Цркве у другим епархијама. Ми то не истичемо. Појединци се баве и проблемом злоупотребе савремених технологија, имамо и свештенике који су прави експерти по таквим питањима. Али то све није превасходна улога Цркве.

Наравно, ми је не занемарујемо, настојимо да унапредимо социјалне делатности. Неки од проблема које сте навели се постављају, како на локалном тако и на глобалном плану, не само пред Српску Цркву него и пред друге друштвене факторе све брже и интензивније. Људи с правом очекују одговоре. На неке од њих, попут достојанства личности, етике рађања, противљења насиљу, Црква одговара брзо и релативно лако – посежући за постојећим одговорима из ризница свога богословља.

Над другима питањима мора да се дуже и пажљивије замисли јер она не само у форми у којој се данас пред нас постављају него и у суштинској проблематици коју изражавају у сфери теологије нису постојала. Моје је мишљење да се решење за претеће светске проблеме, које многи виде као апокалиптичне: ратне и нуклеарне, еколошке, климатске... и сличне може наћи само у јасном и недвосмисленом повратку на основне хришћанске вредности које је цивилизација током векова заборављала и од којих је одступала. И никако друкчије.

Ми као древни хришћански народ имамо богато предање, светле примере из ближе и даље прошлости, светитеље, живе манастире и богомоље, Хиландар – право и неизмерно духовно богатство које је нама дато: на чување и

коришћење ! А све остало ће – то је вера отаца наших која никада није била изневерена – додати сам Господ. С том вером, с Господом и Светим Савом као помоћницима, све саблазни овога света постају другачије, решивије, незнатније. Сасвим је недопустиво да сматрамо да смо сами, затечени, да су наши проблеми највећи и нерешиви. Црква ту веру свакодневно открива свом народу, као што је то увек чинила, Јеванђељем које проповеда.

Које је данас најважније питање за Српску Православну Цркву? Да ли је то судбина Косова и Метохије?

Свеколико искуство Цркве Христове учи нас да ниједно питање, ниједан проблем, па ни овако важан као што је питање Косова и Метохије нити настаје, нити се трајно може решити посебно, партикуларно. Проблеми неког народа или државе се манифестују територијално, економски, демографски и слично, али увек, рекао бих у основи, имају своју духовну компоненту.

И проблем о којем говоримо је тежак, зато што у себи садржи све наведене компоненте. Имајући то у виду, Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве је на свом овогодишњем заседању издао посебно Саопштење о Косову и Метохији у коме је упутио позив свим политичким чиниоцима на наставак дијалога, без притиска и уцена у контексту решавања питања заштите људских права народа, слободе живота и рада Српске Православне Цркве, институционалне и безбедносне заштите наших светиња, омогућавања несметаног повратка расељених и слободног приступа имовини свима онима којима је она бесправно одузета или узурпирана.

Сабор је том приликом свесрдно подржао сваки одговоран дијалог који треба да допринесе владавини права и закона и помирењу између свих народа који живе на простору Косова и Метохије као јужне покрајине Србије.

Јелена Чалија

spc.rs

